

‘Ik fotografeer dingen die ik liever niet zou zien’

Keren Manor over haar werk voor fotografencollectief ActiveStills

De Israelische fotografe Keren Manor was 28 jaar toen zij in 2005 voor het eerst in de bezette Palestijnse gebieden kwam. Ze was op bezoek in Bil'in, een Palestijns dorp op de Westelijke Jordaanoever waar wekelijks demonstraties plaatsvonden tegen de Afscheidingsmuur. Die liep daar dwars door de landbouwgronden heen en maakte daarmee de helft van deze grond voor de boeren in het dorp onbereikbaar. Dat bezoek zou haar leven voorgoed veranderen.

Rick Meulenstein

‘Het was de eerste keer in mijn leven dat ik met een Palestijn sprak, en ook de eerste keer in mijn leven dat ik zag hoe Israelische soldaten hun geweer op mij en op vreedzame demonstranten richtten’, aldus Keren Manor. Na deze ervaring kon zij, in haar eigen woorden, ‘niet terug naar een staat van onwetendheid’. Datzelfde jaar zou zij, samen met twee andere Israelische fotografen en een Argentijnse fotograaf, *ActiveStills* oprichten, een collectief van fotografen uit Israel, de Palestijnse Gebieden en daarbuiten, dat zich richt op de bezetting, maar ook op sociaal-economische en politieke onderwerpen in Israel zelf. Een collectief met een agenda.

Keren Manor (35) was begin juni in Nederland voor de opening van de expositie *We never finished 1948*, over ‘onthemding’ in zowel de Palestijnse gebieden als in Israel sinds de oprichting van de staat in 1948. De expositie is georganiseerd door SIVMO in samenwerking met Gate48 – Platform voor Kritische Israeli's in Nederland, en is tot 1 juli 2012 te bezichtigen in de Melkweg in Amsterdam.

ActiveStills is een collectief met een ‘agenda’, zeg je. Wat bedoel je daarmee?

Keren Manor: ‘ActiveStills is niet alleen

een collectief van fotografen, maar ook van activisten. De fotografen die eraan verbonden zijn kennen elkaar van demonstraties tegen de bezetting, zoals de demonstraties in Bil'in. Wij zien onze fotografie als een middel om bewustzijn te creëren, om andere visies op wat er gebeurt aan bod te laten komen, visies waar niet of te weinig aandacht aan wordt gegeven in zowel de Israelische als buitenlandse media.

Momenteel bestaat ActiveStills uit

negen fotografen, Israeli's, een Palestijn, maar ook fotografen uit Europa en Zuid-Amerika. Door samen te werken in een collectief hopen we aandacht te kunnen besteden aan politieke en maatschappelijke vraagstukken die volgens ons onderbelicht of in elk geval eenzijdig worden belicht. Ons eerste project was een expositie over de demonstraties in Bil'in, maar we hebben ook exposities gehad over demonstraties voor vrouwen- en homorechten, over dierenrechtenactivisme in Israel en over de Bedoeïenen in de Israelische Negev-woestijn.’

Waar exposeren jullie?

‘Wij exposeren in heel Israel - in Tel Aviv, wat onze thuisbasis is, maar ook in Jeruzalem, Haifa en Beer Sjeva. Onze exposities zijn echter niet altijd hetzelfde. In de beginperiode van *ActiveStills* probeerden we onze foto's geplaatst te krijgen in de *mainstream* media. Maar dit lukte ons niet. Zodoende begonnen we na te denken over hoe we de foto's zelf aan het publiek konden laten zien. We kwamen

13

toen op het idee van straatexposities. In plaats van onze foto's in galeries op te hangen, wat geld kost en vooral aantrekkelijk is voor die groep mensen die onze visie sowieso al delen, besloten we onze foto's goedkoop te laten printen en 's nachts op muren te plakken, in Tel Aviv, in Jeruzalem, door de stad heen.

De gedachte hierachter is dat we op deze manier mensen direct kunnen bereiken, de 'gemiddelde Israeli', die daar voorbij loopt en misschien een of twee minuten de tijd neemt om de foto te bekijken. We willen met onze foto's in gesprek komen met de mensen op straat, wat niet mensen hoeven te zijn die het per definitie met ons eens zijn, maar die het wellicht juist enorm oneens met ons zijn, of überhaupt niet de moeite nemen om over bepaalde zaken na te denken. Door het goedkoop te printen en geen geld kwijt te zijn aan de huur van een galerie kunnen we een groot aantal foto's printen, op groot formaat.

Bovendien kunnen we op deze manier een boodschap, over de bezetting maar ook over bepaalde sociaal-economische en politieke vraagstukken binnen Israel zelf, naar de mensen toebrengen die niet, of op een andere manier, door de grote media naar buiten wordt gebracht.'

Maar lopen jullie niet het risico dat de foto's van de muren worden gehaald? Deze straatexposities vinden immers niet plaats met toestemming van de gemeente.

'De ochtend nadat we de foto's op de muren hebben geplakt gaan we altijd kijken hoe het ermee staat, en ja, vaak zijn de foto's er dan al afgescheurd en verwijderd. Overigens blijven foto's die gaan over maatschappelijke kwesties in Israel zelf, zoals over de protesten voor sociale rechtvaardigheid in de zomer van 2011, vaak langer zitten dan foto's over de bezetting van de Palestijnse gebieden.

Waar het ons echter om gaat is de reactie die mensen hebben op de foto's, en de foto's van de muren scheuren, of het nou gebeurt door een voorbijganger die het niet eens is met de foto of met het onderschrift dat erbij hangt, of door iemand van de gemeente, is ook een reactie. Het feit dat iemand de moeite heeft genomen om naar de foto te kijken en er een mening over te vormen, of het nou een positieve is of een uiterst negatieve, geeft ons al voldoening. Wij con-

fronterer mensen met foto's, en zij reageren.'

Jullie staan als fotografen niet aan de zijlijn van het debat, maar proberen dat actief te stimuleren.

'We zien onszelf als onderdeel van wat we fotograferen en documenteren. We gaan naar demonstraties, in Israel en de bezette Palestijnse gebieden. Wij verschillen in onze aanpak van veel gewone fotografen. Bij demonstraties zie je fotografen vaak op hun eigen plek staan, tussen de demonstranten en de politie of het leger in. Wij staan echter vaak aan de kant van de demonstranten. Veel collega-fotografen vinden dat onprofessioneel, omdat we daarmee onze objectiviteit zouden verliezen. Wij staan echter op het standpunt dat objectief fotograferen niet mogelijk is, en dat het zelfs gevaarlijk is om te denken dat zo iets wel bestaat.

Veel fotografen die voor grote kranten werken maken hun foto's en leveren die in bij de krant. In welke context de foto wordt geplaatst is aan de journalisten en redacteuren die een bijschrift aan de foto geven, of het verhaal er omheen schrijven. Een voorbeeld: ik zag laatst in een krant een foto van verschillende Bedoeïenkinderen die aan het spelen waren. Vanuit mijn werkzaamheden in het verleden bij de Israelische mensenrechtenorganisatie B'Tselem, waar ik een jaar lang heb gewerkt voor het 'Shooting Back'-project, associeerde ik de foto met de ontheemding van de Bedoeïenenbevolking in de Negev. Het bijschrift luidde echter 'De demografische dreiging'.

Fotografen zeggen dat ze bij het maken van foto's hun mening thuislaten, maar uiteindelijk laat je – bewust of onbewust – sommige zaken wel, en sommige zaken niet zien. En ben je je er dus ook van bewust dat er een – politieke – mening gegeven kan worden aan een foto, door een krant of een journalist.'

Waar gaat de expositie 'We never finished 1948'? precies over?

'De expositie richt zich op het beleid van ontheemding van Palestijnen in Israel en in de bezette Palestijnse gebieden. Er wordt vaak een verschil gemaakt tussen de Palestijnen in de bezette Palestijnse gebieden en de Palestijnse minderheid in Israel. Met deze tentoonstelling willen we echter laten zien dat er, als het aankomt op ontheemding, grote overeen-

komsten zijn tussen deze twee groepen en het beleid waar zij mee worden geconfronteerd. Er is een actief beleid geweest van opeenvolgende Israelische regeringen, sinds de oprichting van Israel in 1948, van ontheemding van de Palestijnse bevolking binnen en buiten Israel.'

Waar hebben jullie zoal gefotografeerd?

'Binnen Israel hebben we aandacht besteed aan ontheemding van Palestijnse burgers in Lod, Jaffa en de Bedoeïenbevolking in de Negev-woestijn. In Oost-Jeruzalem hebben we ons gericht op Sjeik Jarrah en Silwan, in de rest van de Westelijke Jordaanoever op ontheemding in al-Walaja, verschillende dorpen ten zuiden van Hebron en in de Jordaanvallei. Ten slotte heeft een van de niet-Israelische leden van ActiveStills gefotografeerd in de Gazastrook.

We hebben de foto's al geëxposeerd in de Cinematheek in Tel Aviv, een groot filmhuis. Omdat de foto's in de centrale lobby hingen kregen we veel reacties van bezoekers die niet bewust naar de expositie kwamen maar naar een film gingen. Sommigen waren ronduit verbaasd dat foto's van de sloop van huizen niet waren gemaakt in de bezette Palestijnse gebieden maar in een Israelische plaats als Lod, twintig minuten van Tel Aviv.'

Jullie fotograferen over de bezetting, over activisme. Dat lijkt me wel zwaar soms.

'Zoals ik al zei kon ik na die ervaring in 2005, in Bil'in, niet meer terug naar een staat van onwetendheid. Ik wilde ontdekken, meer en meer, en hoe meer ik ontdekte over de situatie, over wat er gebeurde, hoe meer ik begreep dat ik niet terug kon naar mijn leven van voorheen. Vroeger, toen ik fotografie studeerde, maakte ik foto's van dingen die ik mooi vond; nu maak ik foto's van dingen, van situaties die ik liever niet zou willen zien.'

We never finished 1948; Displacement in Israel/Palestina. Een tentoonstelling van het fotografencollectief Activestills, The Israeli Committee Against House Demolition, gate48 en SIVMO over de gedwongen verplaatsingen van Palestijnse families.

T/m 1 juli 2012 – Melkweg Galerie Amsterdam, Marnixstraat 409, Amsterdam. Tel. 020 532 81 81. Open: wo t/m zo 13-20 uur, toegang vrij. Foto's van onder meer: Anne Paq, Keren Manor en Oren Ziv.

Palestijnse familie zit te eten voor de tent, waarin ze wonen sinds hun huis is vernietigd in de Gaza-oorlog. Beit Lahiye, Gaza, augustus 2011.

Tenten die zijn opgezet voor de bewoners van zeven gesloopte huizen. Lod (bij Tel Aviv), februari 2011.

Politie loopt door terrein waar zeven huizen van de Aboe Eid familie door bulldozers zijn neergehaald. Lod (bij Tel Aviv), december 2010.

Een Palestijnse vrouw staat tussen de ruïnes van haar net gesloopte huis. Oost Jeruzalem, januari 2007.

Israelische politie bij huis van Palestijnse familie, dat bezet is door joodse kolonisten. Sjeik Jarrah, Jeruzalem, december 2009.